Primov a ostatní proti Rusku, rozsudek ze dne 12. 6. 2014 – Blokáda vesnice jako následek pořádání pokojné demonstrace je porušením svobody pokojného shromažďování

Stěžovatel: Primov a ostatní

Žalovaný stát: Rusko

Číslo stížnosti: 17391/06

Datum: 12.06.2014

Článek Úmluvy: čl. 10
čl. 11 odst. 1
čl. 11 odst. 2
čl. 35
čl. 41
čl. 5

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, ochrana pokojného shromáždění, ochrana práv a svobod jiných, předcházení nepokojům, předcházení zločinnosti, proporcionalita, svoboda shromažďování

Český právní řád: čl. 17, 19, 20 Listiny základních práv a svobod
zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím

Významnost: 2

Blokáda vesnice jako následek pořádání pokojné demonstrace je porušením svobody pokojného shromažďování

Autorský komentář:

Předkládané rozhodnutí ESLP se vyjadřuje, za použití odkazů na jeho dřívější rozhodnutí, zejména k porušení článku 11 Úmluvy upravujícího „svobodu pokojného shromažďování“ ve dvou různých případech u obce Usukhchay a Miskindzha. Rozsudek se především zabývá přiměřeností zablokování obce Usukhchay policií ve vztahu k legitimnímu cíli, jímž bylo předcházení nepořádku a zločinnosti. Ačkoli demonstrace na veřejném místě může způsobit „narušení běžného života“, včetně přerušení dopravy, je důležité, aby úřady projevily určitý stupeň tolerance ve vztahu k pokojně probíhajícím shromážděním, a to na základě konkrétních okolností případu, neboť jinak by svoboda shromažďování zaručená článkem 11 Úmluvy byla zbavena své podstaty. Jestliže mělo zablokování

hlavní silnice v centru obce demonstrujícím davem trvat jen relativně krátkou dobu a policie mohla odklonit dopravu jinou cestou, pak nebylo přiměřené úplné zablokování obce policií, zvláště když chování demonstrujících nebylo násilné. Proto došlo k porušení čl. 11 Úmluvy.

Naproti tomu v druhém případě střetu mezi protestujícími a policií u obce Miskindzha nebylo nepřiměřené jednání policie, která použila střelné zbraně až jako reakci na násilné chování skupiny protestujících, kteří zablokovali silnici dvěma barikádami a posléze začali na příslušníky policie, která se snažila obnovit dopravu, házet kameny, napadli je železnými tyčemi, dřevěnými holemi a noži. K porušení článku 11 Úmluvy tak v tomto případě nedošlo.

Přínosem předkládaného rozhodnutí je rozvinutí judikatury ESLP k „svobodě pokojného shromažďování", která není příliš rozsáhlá.

(Prof JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovateli jsou pan Niyaz Primov, Nasir Dzhavadov a Bunyam Askerov, ruští občané, kteří byli zatčeni v souvislosti s demonstraci, která se uskutečnila dne 25. dubna 2006 ve vesnici Usukhchay v oblasti Dagestán a která byla později rozpuštěna policií.

Demonstrace, jejímž cílem bylo kriticky vystoupit proti vedení místní samosprávy obce, poukázat na korupci ve státní správě, zneužívání veřejných prostředků zástupci samosprávy a na nečinnost orgánů zajišťujících dodržováni zákona zejména ve vztahu k jednání pana A. z vedení samosprávy obce, byla oznámena dne 10. dubna 2006 a o jejím konání byly místní úřady informovány doporučeným dopisem doručeným dne 17. dubna 2006. V něm bylo uvedeno, že demonstrace proběhne v místním parku za účasti asi pěti tisíc osob. Ve svém dopise ze dne 17. dubna 2006 adresovaném organizátorům demonstrace pan A. uvedl, že s jejím konáním pro porušení zákona o veřejných shromážděních nesouhlasí a že v případě jejího konání budou organizátoři v souladu se zákonem povoláni k odpovědnosti (§ 5 – 7).

Nahlášené demonstraci předcházela dne 19. dubna 2006 potyčka dvou obušky ozbrojených skupin u obce Khiv, která byla rozehnána policií. Ta ve snaze předejít dalším násilnostem a střetům uzavřela silnici poblíž obce Kasumkent, což vyvolalo nelibost řidičů projíždějících aut, z nichž někteří začali na policisty pokřikovat a podle výpovědí úřadů začali převracet policejní vozidla. Druhý stěžovatel byl následně podezřen ze spáchání trestného činu podněcování masových nepokojů a použití násilí proti úřední osobě a umístěn do vazby. Jeho odvolání bylo odmítnuto, stejně tak jako dovolání k Nejvyššímu soudu Dagestánu (§ 8 – 13).

„Nepovolené" demonstrace ohlášené a zakázané panem A. dne 17. dubna 2006 se zúčastnil první a třetí stěžovatel. Demonstrující se nemohli do místa konání dostat autem, neboť cesta k parku byla zablokovaná policii; neklen tak svoji účast vzdali, jiní nechali na cestě odstavená auta a vydali se do místa konání, kam nakonec poklidně dorazilo asi 200 – 300 osob, pěšky. V 15 hodin byli však demonstrující obklíčeni policii, která začala nad hlavami demonstrujících střílet, používat slzný plyn a kouřové bomby a granáty s cílem demonstraci rozehnat. Při násilném zásahu policie přišla jedna osoba o život, mnoho dalších bylo zraněno (§ 14 – 19).

K výše uvedeným událostem ruská vláda sdělila, že s cílem zajistit veřejný pořádek a stabilizovat situaci v Dagestánu vydaly místní orgány dne 24. dubna 2006 nařízení o opatřeních, která se mimo jiné zmiňovala o plánované demonstraci a popisovala opatření ze strany policie, která měla monitorovat případné blokády silnic a chování demonstrantů. Ve vztahu k událostem 25. dubna 2006 se výpovědi vlády a stěžovatelů rozcházely, přičemž nejasnosti panovaly zejména ve vztahu k otázce,

kdo násilnosti vyprovokoval a zda se ze strany demonstrujících jednalo o poklidné shromáždění či nikoli (§ 20 – 40).

První stěžovatel, Niyaz Primov, byl zatčen 29. dubna 2009 pro podezření Z účasti na nepovolené demonstraci, z podezření ze spáchání trestného činu chuligánství a použití násilí proti úřední osobě, když měl podle policie podněcovat demonstrující k blokádě silnice a navádět je k tomu, aby ignorovaly příkazy policie. Posléze byl umístěn do vazby s odůvodněním, že by mohl pokračovat v páchání této činnosti a ovlivňovat řízení. Stěžovatel se proti rozhodnutí o vazbě odvolal a uvedl, že pracuje jako úředník na úřadu pro sociální ochranu, má trvalý pobyt, čtyři děti a ve svém okolí dobrou pověst. Odvolání prvního stěžovatele ani opravný prostředek k Nejvyššímu soudu Dagestánu nebyly úspěšné. Dne 27. června 2006 federální oblastní soud odmítnul prodloužit vazbu a prvního stěžovatele propustil. V prosinci 2006 bylo trestní stíhání proti prvnímu a třetímu stěžovateli zastaveno pro nedostatek důkazů, když vyšlo najevo, že oba stěžovatelé vybízeli protestující, aby se nenechali k násilnostem vyprovokovat a zachovali pokoj (§ 41 -57).

Třetí stěžovatel, Bunyam Askerov, který byl zatčen během potyčky dne 19. dubna 2006 u obce Khiv, byl dne I1. května 2006 umístěn do vazby s odůvodněním, že protože mu hrozí trest odnětí svobody, mohl by se vyhýbat trestnímu stíhání. Následně byl obviněn ze stejných trestných činů jako druhý stěžovatel. I v jeho případě federální oblastní soud svým rozhodnutím z června 2006 vazbu neprodloužil a třetího stěžovatele propustil (§ 58 – 63).

Ve vztahu k vyšetřování událostí z 25. dubna 2006 bylo vyslechnuto asi 70 svědků a vyhotoveno několik znaleckých posudků z oblasti forenzní medicíny. Protože nebyla konstatována odpovědnost konkrétních osob, bylo vyšetřování v únoru 2007 zastaveno, přičemž bylo posléze opět obnoveno a s konečnou platností v lednu 2010 opět zastaveno (§ 64 – 72).

Článek 30 Ústavy Ruské federace uvádí, že každý má právo na svobodu sdružování. Článek 55 odst. 3 Ústavy dále uvádí, že práva a svobody mohou být omezena federálními zákony za účelem ochrany ústavních zásad, veřejné morálky, zdraví a práv a oprávněných zájmů jiných a za účelem obrany a bezpečnosti státu. Konkrétní podmínky výkonu shromažďovacího práva jsou upraveny v zákoně o shromážděních, setkáních, demonstracích, pochodech a hlídkách ze dne 18. srpna 2004 (dále pouze jako „zákon o veřejném shromažďování"). Soudní přezkum zásahu orgánů místní samosprávy je poté upraven v občanském soudním řádu (§ 73 – 83).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K tvrzenému porušení článku 5 odst. 1 a článku 3 Úmluvy

Stěžovatelé tvrdili, že jejich zatčení a vzetí do vazby nebylo odůvodněné, když se sami žádných násilností vůči policii nedopustili. Vláda naproti tomu tvrdila, že existují důkazy o jejich účasti během násilných střetů s policií ze dne 19. a 24. dubna 2006. Soud konstatoval, že s přihlédnutím ke všem okolnostem, zejména k závažnosti trestných činů, kterých se měli stěžovatelé dopustit, existuje dostatečný skutkový základ odůvodňující rozhodnutí o jejich vazbě. Protože byli všichni tři z vazby propuštěni po méně než dvou měsících, byla jejich stížnost, ve které namítali tvrzené porušení článku 5 odst. 1 a 3 Úmluvy, shledána Soudem podle článku 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 Úmluvy jako zjevně neopodstatněná (§ 84 – 88).

1. K tvrzenému porušení článku 11 Úmluvy

Stěžovatelé tvrdili, že odmítnutím umožnit konání demonstrace dne 25. dubna 2006, jejím násilným rozpuštěním a zatčením tří osob došlo k porušení jejich práv na svobodu projevu a pokojné shromažďování, která jsou garantována v článcích 10 a 11 Úmluvy. Protože Soud již ve své předešlé

judikatuře konstatoval, že článek 11 Úmluvy je lex specialis k článku 10 Úmluvy, nebylo nutné, aby byla stížnost posouzena podle článku 10 Úmluvy (§ 89 – 92).

1. K přijatelnosti
2. Rozhodnutí ze 17. dubna 2006 o nepovolení demonstrace

Stěžovatelé namítali, že jejich práva byla dotčena rozhodnutím místních úřadů ze dne 17. dubna 2006 nepovolit demonstraci. Vláda naopak tvrdila, že proti rozhodnutí o nepovolení demonstrace měli organizátoři podat opravný prostředek u soudu tak, jak to předvídá zákon o veřejném shromažďování. To však stěžovatelé neudělali, čímž porušili povinnost vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy. Soud nicméně konstatoval, že stěžovatelé nebyli organizátory předmětné demonstrace, stížnost proti rozhodnutí tak nemohli podat. Soud nicméně prohlásil stížnost v této části za neslučitelnou ratione personae s ustanoveními Úmluvy a musel ji podle ustanovení článku 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4 odmítnout.

2. Demonstrace konaná 25. dubna 2006 v Usukhchay a Miskindzha a jejich rozpuštění

Soud konstatoval přijatelnost stížnosti, pokud jde o události z 25. dubna 2006 a zatčení a vazbu prvního stěžovatele, další stížnosti ve vztahu k článku 11 Úmluvy shledal jako zjevně nepřijatelné (§ 93 – 103).

1. K odůvodněnosti
2. Vyjádření vlády

Vláda ve svém stanovisku zejména uvedla, že rozhodnutí o nepovolení demonstrace bylo učiněno s cílem zabránit porušení zákona o veřejném shromažďování. Místní úřady musely postupovat tak, aby předešly veřejnému nepořádku a případné destabilizaci politické situace v regionu s tím, že organizátory demonstrace o možnosti použití zbraní předem varovaly. Aby uvedenému zabránily, musely zablokovat cestu spojující obě obce (§ 104 – 109).

2. Vyjádření stěžovatelů

Stěžovatelé uvedli, že zákon o veřejném shromažďování uvádí podmínku oznámení konání demonstrace minimálně deset dní před jejím konáním, zatímco vláda stejné ustanovení zákona vykládá tak, že se uvedená lhůta vztahuje na podmínku doručení oznámení. Stěžovatelé mimo jiné namítali nepřiměřené a nezákonné použití střelných zbraní jako prostředků pro rozpuštění demonstrace, která byla svolána jako pokojná (§ 110 – 115).

3. Posouzení Soudu

Soud konstatoval, že státy mohou požadovat oznámení či schválení demonstrace a mohou ve svých zákonech upravovat sankce při nedodržení těchto podmínek. Je tedy nutné především zkoumat, proč nebyla demonstrace povolena, jaký veřejný zájem se rozhodnutím o nepovolení chránil a jaké nebezpečí demonstrující představovali. Z hlediska dodržení zásady přiměřenosti je potřeba prozkoumat metody použité policií při rozehnání demonstrace (§ 115 až 120).

(i) Namítané prodlení při podání oznámení

121. Soud připomíná, že článek 11 Úmluvy zavádí trojí test zásahu, který představuje porušení článku 11, ke kterému dojde, pokud není takový zásah „stanoven zákonem“, pokud nesleduje jeden či více legitimních cílů stanovených odstavcem 2 a pokud tyto cíle nejsou „nezbytné v demokratické společnosti“. V projednávané věci předložily úřady tři samostatné námitky proti demonstraci.

Soud je musí zanalyzovat s využitím trojího testu, aby posoudil, zda některá z těchto námitek mohla ospravedlnit rozhodnutí o zákazu demonstrace.

122. Pan A. uvedl, že oznámení nebylo učiněno ve lhůtě stanovené zákonem o veřejných shromážděních. V tomto bodě Soud souhlasí s tím, že povinnost oznámit úřadům konání veřejné události není samo o sobě v rozporu s článkem 11 Úmluvy a že takový požadavek sleduje legitimní cíl spočívající v zajištění pořádku a ochraně práv a svobod jiných. Oznamovací povinnost však není samoúčelná. Umožňuje úřadům vyhodnotit rizika spojená s plánovanou veřejnou událostí a přijmout opatření k jejich zmírnění, například zvážit jiné místo či čas konání.
123. V projednávané věci vyvstávají dvě otázky týkající se „oznamovací povinnosti". Zaprvé, strany se neshodnou v tom, zda organizátoři oznámení učinili ve lhůtě dané zákonem o veřejných shromážděních. Zadruhé, i kdyby lhůtu nedodrželi, zda toto pochybení může samo o sobě učinit událost „nezákonnou" a jaké právní důsledky by z uvedeného měly vyplývat. …
124. Soud poznamenává, že zpoždění při „podání" oznámení, pokud k němu došlo, bylo nevýznamné. Pan A. se rozhodl nepovolit demonstraci ve stejný den, ve kterém oznámení obdržel. Z jeho odpovědi ze dne 17. dubna 2006 jasně vyplývá, že oznámení věcně posoudil, zejména pokud se týká kapacity parku a důvodu protestu. Projednávanou věc je tak třeba odlišit od situace, kdy organizátoři předloží oznámení například v předvečer konání události, kdy úřady nemají žádnou možnost připravit se na událost či vyjednat alternativní možnosti.
125. Podle názoru Soudu, v okolnostech projednávané věci, nemělo odmítnutí pana A. povolit demonstraci s odkazem na namítané opožděné „podání" oznámení pevný základ ve vnitrostátním právu a nemohlo tak dostatečně ospravedlnil zásah do práva stěžovatelů.

(ii) Nedostatečná kapacita parku

129 – 131. Druhým důvodem pro odmítnutí demonstrace byla namítaná nedostatečnost kapacity parku. Soud však nepovažuje velikost parku za dostatečný důvod pro zákaz konání demonstrace. Situace v projednávané věci je srovnatelná se situací ve věci Barankevich proti Rusku (č. 10519/03, rozhodnutí ze dne 26. července 2007), kde Soud shledal, že „namísto zvažování opatření, která by umožnila, aby se shromáždění pokojně uskutečnilo, ji úřady zakázaly. Uchýlily se k použití nejpřísnějšího opatření, když odepřely stěžovateli možnost vykonat svá práva na svobodu shromažďování". Soud naznal, že v projednávané věci bylo povinností úřadů reagovat na možná alternativní řešení a navrhnout organizátorům jiné místo konání. Vedení oblastní samosprávy nicméně rozhodlo využít „nejpřísnějšího opatření". Nebylo tak dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení.

(iii) Věcná kritika poselství demonstrace ze strany úřadů

132 – 134. Třetím důvod pro zákaz konání demonstrace se týkal myšlenek, které si jeho organizátoři přáli vyslovit veřejně; jinými slovy šlo o poselství demonstrace. Soud připomněl svůj ustálený přístup, na základě kterého článek 10 Úmluvy vyžaduje velmi silné důvody ospravedlňující omezení svobody projevu v politických otázkách či ve vážných věcech veřejného zájmu (viz Karman proti Rusku, č. 29372/02, rozhodnutí ze dne 14. prosince 2006; Felclek proti Slovensku, č. 29032/95, rozsudek ze dne 12. července 2001; Siirek proti Turecku /č. 1/, č. 26682/95, rozsudek ze dne 8. července 1996).

135. Přístup podle článku 11 musí být stejný: veřejné události týkající se politického života země nebo na místní úrovni musí podle tohoto ustanovení požívat velmi silné ochrany a pouze zřídka se připouští situace, kdy by mělo být shromáždění zakázáno v souvislosti s obsahem poselství, které má účastníkům předat. Vláda by neměla mít pravomoc zakázat demonstraci proto, že se domnívá, že „poselství" demonstrujících je špatné. To platí zejména v případě, že objektem kritiky je orgán, který má pravomoc schválit či odmítnout konání veřejného shromáždění, což

je situace v projednávané věci. Omezení svobody shromažďování založené na obsahu by mělo být podrobeno nejpřísnější kontrole Soudu a v projednávané věci vláda nepředložila žádný přesvědčivý argument, který by takové omezení ospravedlnil.

136. S ohledem na výše uvedené Soud uzavírá, že rozhodnutí pana A. nepovolit konání demonstrace nebylo ve světle důvodů uvedených v dopise ze dne 17. dubna 2006 ospravedlnitelné.
137. Výše uvedené, bez ohledu na svoji důležitost, nepostačuje k závěru, že veškeré jednání policie, ke kterému následně došlo 25. dubna 2005, bylo automaticky v rozporu s Úmluvou. V mnoha případech může být rozpuštění demonstrace považováno za přímý důsledek rozhodnutí úřadů o jejím nepovolení, nicméně v projednávané věci má Soud za to, že rozpuštění musí být posouzeno samo o sobě. I povolená demonstrace může být rozpouštěna, a to například tehdy, pokud se změní ve vřavu. Podobně, pokud není zákaz konání demonstrace ospravedlnitelný, jako v projednávané věci, může se její rozpuštění ukázat během jejího průběhu a vývoje jako nutné. V projednávané věci se události vyvíjely velmi rychle a jednání policie musí být posuzováno nejen s ohledem na rozhodnutí ze dne 17. dubna 2006, ale také s ohledem na situaci, která nastala dne 25. dubna 2006.

(iv) Události 25. dubna 2006; blokáda obce Usukhchay a rozpuštění demonstrace poblíž obce Miskindzha

138. Soud poznamenává, že události ze dne 25. dubna 2006 probíhaly ve dvou odlišných fázích, přičemž pomyslnou dělící čáru tvoří 13. hodina, kdy se demonstrující, včetně prvního a třetího stěžovatele, blížili k obci Miskindzha a zablokovali federální silnici kameny a jinými předměty. První fáze, která se odehrála v blízkosti obce Usukhchay, byla relativně pokojná, zatímco druhá fáze, která se odehrávala na federální silnici poblíž obce Miskindzha, vyvrcholila ve střet mezi silami udržujícími pořádek a demonstrujícími. Soud musí nejdříve vyhodnotit první fázi demonstrace, zejména události, ke kterým došlo ráno 25. dubna 2006. Zásadní otázkou je, zda nové okolnosti, které nejsou zmíněny v rozhodnutí ze dne 17. dubna 2006, mohly ospravedlnit jednání úřadů a zejména blokádu obce ze strany policie.
139. Soud konstatuje, že dne 25. dubna 2006 byla obec Usukhchay zablokována policií a že protestujícím nebylo umožněno, aby se shromáždili v jejím centru v blízkosti budov oblastní správy. První a třetí stěžovatel netvrdili, že rozhodnutí policejního velitele zablokovat přístup do vesnice bylo v rozporu s vnitrostátním právem. Navíc je zřejmé, že jednání policie v uvedený den sledovalo legitimní cíl předcházení nepořádku a zločinnosti. Otázkou zůstává, zda bylo její jednání přiměřené tomuto sledovanému legitimnímu cíli.
140. Soud konstatuje, že důvody pro zablokování vesnice nebyly uvedeny písemně, lze je však vyvodit při zvážení všech okolností, přijatých rozhodnutí a vyjádření různých státních orgánů, které byly v událostech zapojeny. První důvod byl vyvolán jednáním oblastních orgánů během vyjednávání s představiteli demonstrujících ráno dne 25. dubna 2006: tito tvrdili, že pokud se má značný počet osob shromáždit před budovami oblastní správy, vzniklo by nebezpečí zablokování hlavní silnice přiléhající k náměstí davem.
141. Soud v této souvislosti připomíná, že pořádání velkých shromáždění uskutečňovaných na veřejném místě nevyhnutelně znamená určité nepohodlí pro obyvatelstvo. Ačkoli demonstrace na veřejném místě může způsobit narušení běžného života, včetně přerušení dopravy, je důležité, aby úřady projevily určitý stupeň tolerance ve vztahu k pokojně probíhajícím shromážděním, pokud nemá být svoboda shromažďování zaručená článkem 11 Úmluvy zbavena své podstaty (viz Galstyan proti Arménii, č. 26986/03, rozhodnutí z 15. listopadu 2007, § 95 – 96); Bukta a ostatní proti Maďarsku, č. 25691/04, rozhodnutí ze dne 17. července 2007). Vhodná „míra tolerance“ nemůže být definována in abstracto: Soud musí vzít v úvahu konkrétní okolnosti věci a zejména rozsah toho, co znamená „narušení běžného života“.
142. Soud připouští, že existovalo nebezpečí dočasného zablokování hlavní cesty. Nicméně na rozdíl od barikád, které byly postaveny na federální silnici poblíž obce Miskindzha několik hodin poté

(viz níže), zablokování silnice davem v Usukhchay mělo trvat relativně krátkou dobu. Protože se shromáždění konalo v centru obce, Soud není přesvědčen o tom, že neexistovala žádná jiná možnost, jak mohla policie odklonit dopravu jinou cestou.

143. Soud konstatuje, že orgány se snažily navrhnout zástupcům demonstrujících alternativní místo jejího konání v obci, a to v obecní garáži. Tato nabídka byla nicméně učiněna na poslední chvíli, kdy již bylo pro organizátory téměř nemožné změnit formu, rozsah a načasování události.
144. Zadruhé je zřejmé, že potřeba blokády obce byla odůvodňována bezpečnostními hledisky. Z nařízení č. 7 vyplývalo, že policie se obávala toho, že demonstrace vyústí v útoky proti institucím a infrastruktuře státu.
145. S tímto konstatováním Soud poznamenává, že na rozdíl od události poblíž obce Miskindzha (viz níže), když se dav shromáždil u obce Usukhchay ráno dne 25. dubna 2006, místní orgány nemusely žádné násilné potyčky řešit.
146. V předcházející věci, kde existovalo nebezpečí, že dojde ke střetům mezi demonstrujícími a jejich oponenty, Soud konstatoval, že „pouhá existence nebezpečí střetů s odpůrci demonstrace není dostatečným důvodem k zakázání události: při vyhodnocování toho, jaké prostředky budou nezbytné pro neutralizaci hrozby násilných střetů, musí orgány předložit konkrétní odhady možného rozsahu takového narušení“ (viz Fáber proti Maďarsku, č. 40721/08, rozhodnutí ze dne 24. července 2012 a tam uvedené odkazy). Ve stejné věci Soud vyhodnocoval existenci „prokázaného rizika nebezpečí nebo narušení“ (§ 47). Soud tedy musí nejprve zkoumat, zda bylo takové riziko „prokázáno“ na základě zjistitelných skutečností, a zadruhé, zda jeho „rozsah“ může odůvodnit jednání místních orgánů.
147. Co se týká projednávané věci, Soud konstatuje, že obavy úřadů nebyly iluzorní: dne 19. dubna 2006 skupina tří stovek mužů vyzbrojených železnými tyčemi a holemi zmlátila několik osob v obcích Kumsumkent a Khiv a poté zničila blokádu postavenou policií (viz § 8). I když mezi událostmi ze dne 19. dubna a dne 25. dubna 2006 není příliš jasná souvislost, nelze vztah mezi těmito událostmi zcela vyloučit. Z toho vyplývá, že předpoklady místních orgánů, pokud jde o možný scénář demonstrace plánované na 25. dubna 2006, nebyly neopodstatněné, ale byly založeny na nedávné události. Navíc intenzita násilí, ke kterému došlo dne 19. dubna 2006, nebyla bezvýznamná. S ohledem na konkrétní okolnosti projednávané věci je Soud připraven přijmout závěr, že přítomnost těžce ozbrojených policejních sil na místě nebyla neopodstatněná a že některá další bezpečnostní opatření byla pravděpodobně zapotřebí.
148. Jak již bylo řečeno, Soud není přesvědčen o tom, že bylo nutné obec úplně zablokovat. Soud zdůrazňuje, že by bylo nesprávné rozpustit demonstraci prostě pouze proto, že někteří z jejich účastníků se v minulosti chovali násilně. Demonstrace měla být původně poklidná. Přinejmenším to tak bylo uvedeno organizátory v oznámení zaslaném oblastní správě ze dne 10. dubna 2006. V odmítnutí konání demonstrace oblastní správou se násilný charakter demonstrace nezmiňuje, zákaz byl učiněn z jiných důvodů. Chování demonstrujících během rána dne 25. dubna 2006 také nebylo násilné. Úřady nasadily v obci velký počet dobře vybavených a vycvičených policistů, čímž daly najevo, že mají situaci v obci Usukhchay pod kontrolou. Vše nasvědčuje tomu, že policie zabránila protestujícím vstoupit do Usukhchay a demonstrovat, protože policie považovala shromáždění za „nepovolené“; důvody pro nepovolení demonstrace předložené oblastní správou však nebyly ani přesvědčivé ani jasně právně podložené. S ohledem na výše uvedené byla celková blokáda obce nepřiměřeným opatřením.
149. Soud uzavírá, že v rozsahu, v jakém první a třetí stěžovatel namítali nemožnost demonstrovat ráno dne 25. dubna 2006 v obci Usukhchay. byla reakce orgánů nepřiměřená. Došlo tedy k porušení článku 11 Úmluvy.

(y) Střet mezi protestujícími a policií poblíž obce Miskindzha

154. – 163. Soud se dále zabýval druhou fází událostí, která byla ukončena střetem mezi protestujícími a policií v blízkosti obce Miskindzha, v rámci něhož byly některé osoby vážně zraněny a zabity. Soud nejprve odůvodnil, že ve sledované situaci si protestující i přesto, že článek 11 nepostihuje demonstrace, ve kterých mají organizátoři a účastníci od počátku násilné úmysly, zachovali ochranu zajišťovanou článkem 11 Úmluvy. Soud musel vyhodnotit, zda byla reakce orgánů na eskalující násilí přiměřená. Soud konstatoval, že z vyšetřování se podává, že protestující zablokovali silnici dvěma barikádami a poté, co se policie snažila obnovit v místě dopravu, začali demonstrující na některé příslušníky policie házet kameny, napadli je s železnými tyčemi, dřevěnými holemi a noži. Až v reakci na tyto události použila policie střelné zbraně. Soud tak uzavřel, že v kontextu článku 11 nelze jednání úřadů vyhodnotit jako nepřiměřené, a to s ohledem na násilné chování skupiny protestujících. K porušení článku 11 Úmluvy tak nedošlo.

Zatčení prvního stěžovatele (z pohledu článku 11)

164. Soud se v neposlední řadě zabýval stížností prvního stěžovatele ve vztahu k jeho zatčení dne 29. dubna 2006. Toto již bylo Soudem zkoumáno ve vztahu k článku 5; Soud shledal, že orgány měly důvod domnívat se, že stěžovatel podněcoval dav k útoku na policisty a že jeho zatčení a vazba byly nařízeny s ohledem na další vyšetřování jeho úlohy v událostech ze dne 25. dubna 2006. Soud také konstatoval, že délka jeho vazby nebyla z hlediska článku 5 odst. 3 Úmluvy nepřiměřená. Stejné skutečnosti musí být nyní prozkoumány ve světle práva na pokojné shromažďování. Otázkou je, zda vazba stěžovatele v době trvání dvou měsíců během vyšetřování jeho úlohy v událostech ze dne 25. dubna 2006 byla v souladu s článkem 11 Úmluvy.
165. Soud odpovídá na tuto otázku kladně. Připomíná, že orgány měly prima facie důkazy podporující podezření vznesené proti prvnímu stěžovateli (§ 40 a 41) a že značně násilný charakter střetu ze dne 25. dubna 2006 přispívá k důvěryhodnosti verze předložené úřady. Neexistuje žádný důkaz o tom, že úřady mají k dispozici důležité svědectví nebo informaci, která by vyvrátila původní podezření vůči stěžovateli a kterou by vědomě ignorovaly. Lze tak bez obav učinit závěr, že orgány opravdu považovaly stěžovatele za osobu, která podněcovala k útokům na policisty. Zatčení a vazba stěžovatele měla oporu v zákoně (viz závěry Soudu k článku 5 odst. 1 písm. c/ výše) a sledovala legitimní cíl zabránění „nepořádku nebo zločinnosti“. Pokud jde o přiměřenost opatření, Soud poznamenává, že článek 11 neposkytuje imunitu vůči stíhání za násilné skutky spáchané během veřejných setkání, a to zejména tam, kde je intenzita násilí značná tak, jak tomu je v projednávané věci. Neexistuje žádný důkaz o tom, že by orgány nejednaly v dobré víře, délka vyšetřovací vazby (dva měsíce) se vzhledem k složitosti věci zdá být přiměřená. Konečně skutečnost, že stěžovatel byl propuštěn a obvinění z jeho účasti na násilnostech proti němu nakonec nebyla pro nedostatek důkazů prokázána, svědčí o snaze orgánů zjistit pravdu, nikoli obvinil za tragické události ze dne 25. dubna 2006 vůdce protestujících. Za těchto okolností může Soud uzavřít, že délka vazby prvního stěžovatele v době trvání dvou měsíců, která následovala po událostech ze dne 25. dubna 2006, nebyla v rozporu s článkem 11 Úmluvy. V tomto ohledu nedošlo k porušení ustanovení článku Úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud:

1. Prohlašuje jednomyslně stížnosti prvního a třetího stěžovatele týkající se článku 11 Úmluvy a událostí ze dne 25. dubna 2006 a stížnost prvního stěžovatele týkající se jeho zatčení a vazby za přijatelné a ve zbytku za nepřijatelné;
2. Rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení článku 11 Úmluvy ve vztahu k nemožnosti prvního

a třetího stěžovatele demonstrovat ráno 25. dubna 2006 v obci Usukhchay;
3. Rozhoduje poměrem hlasů pět ku dvěma, že byl porušen článek 11 Úmluvy ve vztahu k jednání úřadů, ke kterému došlo 25. dubna 2006 odpoledne na silnici poblíž obce Miskindzha;
4. Rozhoduje jednomyslně, že ve vztahu k zatčení a vazbě prvního stěžovatele nedošlo k porušení článku 11 Úmluvy;
5. Rozhoduje jednomyslně,

(a) že žalovaný stát musí prvnímu a třetímu stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky, které převede do ruských rublů podle kurzu platného k datu vypořádání:

(i) 7500 EUR (sedm tisíc pět set eur) jednotlivě prvnímu a třetímu stěžovateli a případnou částku daně, pokud jde o náhradu nemajetkové újmy

(ii) 2000 EUR (dva tisíce eur) společně prvnímu a třetímu stěžovateli a případnou částku daně, pokud jde o náhradu nákladů řízení

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců budou z výše uvedené částky splatné prosté úroky v sazbě rovnající se marginální sazbě pro úvěry Evropské centrální banky, k níž budou přičteny tři procentní body.

6. Zamítá jednomyslně zbývající část požadavku stěžovatelů na spravedlivé zadostiučinění.

(zpracoval Mgr. Aleš Pavel)